

Sygn. akt IV KK 521/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **A. I. (I.) ukaranego za wykroczenia z art. 97, art. 94 § 2 k.w. i art. 141 k.w. ,**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 23 listopada 2021 r. kasacji Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 9 marca 2021 r., sygn. akt II Ka (...),

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w D.

z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II K (...),

uchyła zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy pkt IV wyroku Sądu Rejonowego w D. oraz ten wyrok Sądu Rejonowego w D. co do rozstrzygnięcia zawartego w pkt IV i w tym zakresie przekazuje sprawę temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w D. wyrokiem z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II K

(...):

1. uznał oskarżonego A. I. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu aktem oskarżenia, stanowiącego przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. i za ten występki na mocy powołanego przepisu wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności;
1. na mocy art. 43a § 2 k.k. orzekł od oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 12.000 zł na rzecz Funduszu P.;
1. na mocy art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek kamy w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio;
1. uznał oskarżonego za winnego popełnienia czynów zarzucanych mu we wniosku o ukaranie stanowiących wykroczenia z art. 97 k.w. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy prawo o ruchu drogowym, art. 94 § 2 k.w., art. 141 k.w., z tym ustaleniem, że obwiniony prowadził pojazd przy zawartości 3,45 % alkoholu etylowego we krwi i za to na mocy art. 141 k.w. w zw. z art. 9 § 2 k.w. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 600 (sześćset) złotych;
1. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych w całości.

Powyższy wyrok został w ustawowym terminie zaskarżony w całości przez A. I. oraz jego obrońcę.

Obwiniony we wniesionym środku odwoławczym podniósł zarzut rażącej niewspółmierności kary poprzez orzeczenie 1 roku kary pozbawienia wolności w sytuacji, gdy przepisy ustawy karnej pozwalały na orzeczenie kary rodzajowo łagodniejszej, bądź kary bezwzględnego pozbawienia wolności w niższym wymiarze aniżeli 1 roku. Podnosząc powyższy zarzut A. I. w części postulatywnej apelacji wniósł o orzeczenie kary mieszanej na podstawie art. 37b k.k., tj. kary w wymiarze 3 miesięcy oraz kary ograniczenia wolności połączonej z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej pracy na cele społeczne, ewentualnie o orzeczenie kary 8 miesięcy pozbawienia wolności i świadczenia pieniężnego w kwocie 10.000 zł.

Obrońca A. I., zaskarżając wyrok w całości na korzyść obwinionego, we wniesionej apelacji podniósł zarzuty:

1. naruszenia art. 79 k.p.k. w zw. 450 § 1 k.p.k. poprzez pominięcie przez Sąd I instancji w czynnościach obrońcy wyznaczonego oskarżonemu z urzędu i procedowanie w sprawie mimo tego uchybienia, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą w postaci naruszenia art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.;
1. rażące naruszenie prawa procesowego mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj.: art. 6 k.p.k., art. 84 § 1 k.p.k. w zw. z art. 117 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 450 § 1 k.p.k. poprzez zaniechanie przez Sąd I instancji informowania obrońcy o planowanych czynnościach procesowych, w tym także o wyznaczonych rozprawach, przeprowadzenie wszelkich czynności procesowych przy nieobecności obrońcy.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponadto skarżący, w przypadku nieuwzględnienia powyższych zarzutów, zarzucił kwestionowanemu orzeczeniu Sądu Rejonowego rażącą niewspółmierność kary 1 roku kary pozbawienia wolności oraz środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego w kwocie 12.000 zł. Podnosząc powyższy zarzut wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i wymierzenie kary oraz świadczenia pieniężnego w najniższej przewidzianej przez ustawę wysokości.

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 9 marca 2021 r., sygn. akt II Ka (...):

1. zaskarżony wyrok utrzymał w mocy;
1. na podstawie art. 22³ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (j.t. Dz.U.2020.75) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz r. pr. P. L. kwotę 516,60 (pięćset szesnaście 60/100) złotych tytułem kosztów obrony z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

Ponadto wskazać należy, iż Sąd Najwyższy rozpoznający kasację oskarżyciela publicznego od wydanego w niniejszej sprawie wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 9 marca 2021 r., sygn. akt II Ka (...), utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w D. z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II K (...), wyrokiem z dnia 23 czerwca 2021 r., sygn. akt IV KK (...), uchylił zaskarżony wyrok w zakresie, w jakim utrzymano nim w mocy pkt I, II i III wyroku Sądu

Rejonowego w D. i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. Prokurator Generalny zaskarżył kasacją wyrok Sądu Okręgowego w T. w części utrzymującej w mocy orzeczenie zawarte w pkt IV sentencji wyroku Sądu Rejonowego w D. z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II K (...), na korzyść obwinionego A. I. (I.). Zarzucił mu rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. i art. 21 § 1 pkt 2 k.p.w. w zw. z art. 21 § 2 i 3 k.p.w. oraz art. 107 § 3 k.p.w., polegające na zaniechaniu dokonania rzetelnej kontroli odwoławczej, zainicjowanej apelacją obrońcy obwinionego, w części dotyczącej podniesionego w pkt I tiret pierwsze środka odwoławczego zarzutu obrazy przepisów prawa procesowego, stanowiącej bezwzględną przyczynę odwoławczą i w konsekwencji utrzymaniu w mocy zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego, wydanego z rażącą i mającą istotny wpływ na jego treść obrażą art. 21 § 1 pkt 2 k.p.w. w zw. z art. 21 § 2 i 3 k.p.w., polegającą na niezawiadomieniu obrońcy o terminie rozprawy, a następnie rozpoznaniu sprawy i wydaniu wyroku skazującego obwinionego, pomimo braku uczestnictwa w rozprawie obrońcy, którego udział był obowiązkowy, co stanowi bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia określoną w art. 104 § 1 pkt 6 k.p.w., przy czym wyrok Sądu odwoławczego w pisemnej części motywacyjnej nie czyni zadość wymogom stawianym treścią przepisu art. 107 § 3 k.p.w., gdyż nie uzasadnia wyrażonego poglądu, dotyczącego braku podstaw do uwzględnienia, w tym zakresie, apelacji obrońcy A. I.. W związku z tym zarzutem wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w T. w zaskarżonej części oraz pkt IV części dyspozytywnej wyroku Sądu Rejonowego w D. z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II K (...) i przekazanie sprawy wymienionemu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania w tym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna i jako taka podlega uwzględnieniu.

Sąd odwoławczy na podstawie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. ma obowiązek rozważenia wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym. Zgodzić należy się ze skarżącym, że oznacza to nie tylko odniesienie się do zarzutów w sensie formalnym, ale także dokonanie ich merytorycznie trafnej oceny. Tymczasem Sąd Okręgowy w T. nie dokonał trafnej oceny podniesionego przez obrońcę zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy w D. art. 79 k.p.k. w zw. z art. 450 § 1 k.p.k. poprzez pominięcie przez Sąd I instancji w czynnościach obrońcy wyznaczonego oskarżonemu z urzędu i procedowanie w sprawie mimo tego uchybienia. co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą w postaci naruszenia art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Zgodnie ze stanowiskiem utrwalonym w judykaturze Sądu Najwyższego: „Od dnia 1 lipca 2015 r. obrona obligatoryjna w wypadkach wskazanych w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. ustaje dopiero z chwilą wydania przez sąd postanowienia, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy (art. 79 § 4 k.p.k.).” - wyrok z dnia 16 stycznia 2018 r., sygn. akt V KK 450/17, LEX nr 2425909, por. także wyrok z dnia 28 listopada 2018 r., sygn. akt V KS 23/18, LEX nr 2592818, wyrok z dnia 8 stycznia 2019 r., sygn. akt III KK 662/18. LEX nr 2603301. Pomimo odmiennej stylistyki normy art. 21 § 2 k.p.w. nie może budzić wątpliwości, iż również w toku postępowania w sprawie o wykroczenie, wnioski zawarte, w uznanej przez organ za uzasadnioną, opinii sądowo-psychiatrycznej, wskazujące, że czyn obwinionego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan psychiczny obwinionego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, nie powodują automatycznie ustania obrony z urzędu, a konieczne jest w tej mierze wydanie odrębnej decyzji procesowej przez Sąd.

Odnosząc powyższe do realiów niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż, w aktach sprawy znajduje się, przesłane przy piśmie Zastępcy Prokuratora Rejonowego w D. z dnia 13 sierpnia 2020 r., sygn. akt PR Ds. (...), do Sądu Rejonowego oświadczenie r. pr. P. L. o przystąpieniu do sprawy wraz z wnioskiem

o zezwolenie na zapoznanie się z aktami i sporządzenie ich fotokopii, do którego dołączono zarządzenie Prezesa Sądu Rejonowego w D. z dnia 30 czerwca 2020 r., sygn. akt II Kp (...), o wyznaczeniu obrońcy z urzędu dla A. I. w osobie r.pr. P. L. (k. 90-92 akt o sygn. II K (...)). Nadmienić należy, iż wskazane dokumenty wpłynęły do Sądu Rejonowego w dniu 13 sierpnia 2020 r. Pomimo powyższego Sąd *meriti* nie zmienił wydanego w dniu 11 sierpnia 2020 r. zarządzenia o wyznaczeniu rozprawy głównej i nie zawiadomił obrońcy o terminie rozprawy, która odbyła się bez jego udziału w dniu 21 października 2020 r. Ponadto podkreślenia w tym miejscu wymaga, iż stosownie do treści regulacji art. 84 § k.p.k. w zw. z art. 24 § 2 k.p.w. ustanowienie obrońcy lub wyznaczenie obrońcy z urzędu uprawnia go do działania w całym postępowaniu, a tym samym należy wskazać, iż wyznaczenie obrońcy z urzędu w postępowaniu przygotowawczym uprawnia go do działania także na etapie postępowania rozpoznawczego, jak i odwoławczego.

Lektura akt sprawy prowadzi do wniosku, że Sąd Rejonowy nie podjął decyzji o cofnięciu wyznaczenia obrońcy z urzędu. Tym samym jego udział w rozprawie, pomimo wniosków biegłych psychiatrów i uznania przez Sąd *a quo* przedłożonej przez nich opinii za uzasadnioną, co wynika z rozważań Sądu Rejonowego zawartych w części motywacyjnej wyroku, był - zgodnie z brzmieniem art. 21 § 3 k.p.w. - w dalszym ciągu obligatoryjny. Jego nieobecność na rozprawie stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 104 § 1 pkt 6 k.p.w., która była podnoszona w środku odwoławczym wniesionym przez obrońcę, a stwierdzenie jej zaistnienia - w przypadku prawidłowego procedowania przez Sąd Okręgowy - winno stosownie do brzmienia powołanego art. 104 § 1 k.p.w. skutkować uchyleniem zaskarżonego orzeczenia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Przedstawiony pogląd wskazujący na zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, związanej z brakiem udziału obrońcy w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy, został także zaaprobowany przez Sąd Najwyższy, rozpoznający w sprawie o sygn. akt IV KK 275/21 kasację oskarżyciela publicznego, od wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 9 marca 2021 r., sygn. akt II Ka (...).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

